

the 1990s, the number of people in the UK who are aged 65 and over has increased from 10.5 million to 13.2 million (17.5% of the population). The number of people aged 75 and over has increased from 3.5 million to 4.5 million (10.2% of the population). The number of people aged 85 and over has increased from 1.1 million to 1.6 million (3.8% of the population).

There is a significant increase in the number of people aged 65 and over who are living alone. In 1991, 1.2 million people aged 65 and over were living alone, compared with 1.8 million in 2001. This represents an increase of 50% in the number of people aged 65 and over living alone. The number of people aged 75 and over living alone has increased from 0.6 million to 0.9 million (50%). The number of people aged 85 and over living alone has increased from 0.2 million to 0.3 million (50%).

The number of people aged 65 and over who are living with a partner has increased from 5.5 million to 6.5 million (11.8% of the population). The number of people aged 75 and over living with a partner has increased from 2.5 million to 3.0 million (11.8%). The number of people aged 85 and over living with a partner has increased from 0.8 million to 1.0 million (12.5%).

The number of people aged 65 and over who are living with a family (including children) has increased from 1.5 million to 1.8 million (11.8% of the population). The number of people aged 75 and over living with a family has increased from 0.7 million to 0.9 million (12.9%). The number of people aged 85 and over living with a family has increased from 0.2 million to 0.3 million (15.0%).

The number of people aged 65 and over who are living in a care home has increased from 0.5 million to 0.7 million (14.0% of the population). The number of people aged 75 and over living in a care home has increased from 0.2 million to 0.3 million (15.0%). The number of people aged 85 and over living in a care home has increased from 0.1 million to 0.2 million (20.0%).

The number of people aged 65 and over who are living in a private rented property has increased from 0.5 million to 0.6 million (12.0% of the population). The number of people aged 75 and over living in a private rented property has increased from 0.2 million to 0.3 million (15.0%). The number of people aged 85 and over living in a private rented property has increased from 0.1 million to 0.1 million (10.0%).

The number of people aged 65 and over who are living in a council or housing association property has increased from 1.5 million to 1.8 million (11.8% of the population). The number of people aged 75 and over living in a council or housing association property has increased from 0.7 million to 0.9 million (12.9%). The number of people aged 85 and over living in a council or housing association property has increased from 0.2 million to 0.3 million (15.0%).

BERNHARD SCHLINK • **Okuyucu**

Der Vorleser

© 1995 Diogenes Verlag AG Zürich

Bu kitabın yayın hakları Akcalı Telif Hakları ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 423 • Dünya Edebiyatı 87

ISBN-13: 978-975-470-488-4

© 1997 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1-9. BASKI 1997-2013, İstanbul

10. BASKI 2014, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

KAPAK Suat Aysu

KAPAKTAKİ RESMİ Ignat Bednarik, “Okuyan Genç Adam”

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoglu

BASKI ve *CILT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BERNHARD SCHLINK

Okuyucu

Der Vorleser

ÇEVİREN *Cemal Ener*

BERNHARD SCHLINK 6 Temmuz 1944'te Alman bir baba ve İsviçreli bir annenin çocuğu olarak Bielefeld yakınlarındaki Bethel kasabasında dünyaya geldi. İki yaşından itibaren Heidelberg'de büyüyen Schlink, Berlin Özgür Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı. 1988'de Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinin anayasa yargıçlığına getirildi ve 1992'de Humboldt Üniversitesi'nde Kamu Hukuku ve Hukuk Felsefesi profesörü oldu. Yazarlık hayatına dedektiflik romanları yazarak başlayan Schlink, 1989'da *Gordiyon Fiyongu* kitabı ile Almanca Polisiye Yazarlar Ödülü'nü, 1992'de ise ilkini Walter Popp'la yazdığı, sırasıyla *Selb'in Yargısı*, *Selb'in Hilesi* ve *Selb'in Ölümü* isimli kitaplardan oluşan *Özel Dedektif Selb'in Serüvenleri* serisinin ikinci kitabı ile Bochum Polisiye Arşivi'nin Alman Polisiye Roman Ödülü'nü aldı. Otuz dokuz dile çevrilen *Okuyucu* isimli kitabı ile ise 1997'de Grinzane Cavour Ödülü, Laure Batallion Ödülü, Hans Fallada Ödülü, Abendzeitung Yılın Yıldızı Ödülü'nü, 2000 yılında Alman Protestan Kütüphaneleri Birliği Protestan Kitap Ödülü'nü aldı. *Yaz Yalanları*, *Aşk Kaçışları*, *Hafta Sonu*, *Eve Dönüş*, *Der Andere* (Öteki) isimli eserleri de bulunan Bernhard Schlink, yaşamını Bonn ve Berlin'de sürdürmektedir.

Birinci Bölüm

On beş yaşımdayken sarılığa yakalanmışım. Hastalık sonbaharda başlamış ve ilkbaharda geçmişti. Yıl sonuna doğru havalar soğuyup karardıkça, ben de zayıf düşüyordum. Yeni yılla birlikte her şey yoluna girmeye başladı. Ocak ayı ılık geçiyordu ve annem yatağımı balkona yerleştirmişti. Gök yüzünü, güneşi, bulutları görüyor ve avluda oynayan çocukları işitebiliyordum. Şubat ayında bir ikindi vakti bir karatavuğun ötüşünü dinlemiştim.

İlk yürüyüşüm beni, yüzyıl dönümünde inşa edilmiş, heybetli bir binada oturduğumuz Blumenstrasse'den Bahnhofstrasse'ye götürdü. Ekim ayının bir pazartesi günü, okuldan eve dönerken kusmuştum orada. Günlerdir çok halsizdim zaten, hayatımda hiç olmadığım kadar halsiz. Her adımımı büyük bir güç harcayarak atıyordum. Evde ya da okulda merdivenleri çıkarken bacaklarım kesiliyordu. Yemek de gelmiyordu içimden. Aç karnına masanın başına oturduğumda bile çok geçmeden bir isteksizlik hissediyordum. Sabahları kupkuru bir ağızla ve ağırlaşmış organlarımla, bedenimin yanlış yerlerinde durdukları hissiyle uyanıyordum.

Böyle güçsüz olmaktan utanıyordum. Kustuğum zaman daha da çok utanmıştım. Bu da daha önce hiç gelmemiști başıma. Ağzım doluvermişti, gelenleri yutmaya çalıştım, dudaklarımı sımsıkı kapadım, elimi ağzıma basturdım, ama ağzımdan ve parmaklarımın arasından patladı. O zaman ardımdaki binanın duvarına yaslandım, ayaklarımın ucundaki kusmuğa baktım ve öğürerek şeffaf bir su çıkardım.

Benimle ilgilenen kadın oldukça hoyrattı. Kolumdan tuttu ve beni binanın loş girişinden geçirerek avluya götürdü. Yukarıda pencereden pencereye ipler gerilmiş, çamaşırlar asılmıştı. Avluda bir odun yığını vardı; kapısı açık bir atölyeden bıçkı makinesinin cayırtısı duyuluyor, havaya talaş dağılıyordu. Avluya açılan kapının yanında bir musluk vardı. Kadın suyu açtı, önce elimi yıkadı, ardından avcuna doldurduğu suyu yüzüme çarptı. Yüzümü mendilimle kuruladım.

“Ötekini al!” Musluğun yanında iki kova duruyordu; kadının birini alarak doldurdu. Ben de diğeri aldım ve doldurduktan sonra koridor boyunca peşinden yürüdüm. İyice geriye çekildi; kaldırıma bir kırbaç gibi çarptı su ve kusmuğu oluğa doğru sürükledi. Sonra benim elimdeki kovayı aldı ve kaldırımın üzerine ikinci bir dalga daha gönderdi.

Doğrulduğunda ağladığımı gördü. “Oğlancık,” dedi şaşırarak, “oğlancık.” Beni kollarının arasına aldı. Boyum onunkinden daha uzun sayılmazdı, göğüslerini göğsümde hissettim, kucaklamanın yakınlığında soluğumun kötü kokusunu ve onun taze ter kokusunu duydum ve ellerimi nereye koyacağımı bilemedim. Ağlamayı kestim.

Nerede oturduğumu sordu, kovaları girişe bıraktı ve beni evime götürdü. Bir eline okul çantamı almış, diğeriyle de kolumu tutmuş yanım sıra yürüyordu. Bahnhofstrasse, Blumenstrasse'ye uzak değildir. Ona ayak uydurmamı kolaylaştıran bir kararlılıkla ve hızlı adımlarla yürüyordu. Evin önünde veda ederek ayrıldı.

Annem, sarılık teşhisini koyan doktoru aynı gün getirdi. Bir ara, anneme o kadından söz ettim. Bana kalsa onu yeniden ziyaret etmezdim sanıyorum. Ama toparlanır toparlanmaz, harçlığımıla bir demet çiçek almam ve kendimi tanıtarak teşekkür etmem, annem için doğal bir zorunluluktur. Böylece şubat sonunda Bahnhofstrasse'ye yeniden gittim.

Bahnhofstrasse'deki bina artık yerinde değil. Ne zaman ve ne nedenle yıkıldığını bilmiyorum. Uzun yıllar boyunca doğduğum kente dönmedim. Yetmişli ya da seksenli yıllarda inşa edilmiş olan yeni bina beş katlı, bir de genişletilmiş bir çatı katı var, çıkma ve balkon yapılmamış, pürüzsüz ve açık renk bir sıva atılmış. Bir sürü zil, bir sürü küçük daireyi temsil ediyor. Tıpkı kiralık bir otomobil alır ve kullandıktan sonra teslim eder gibi yerleşilen ve çıkılan daireler. Giriş katı şu sıralarda bir bilgisayar dükkânı; daha önce de bir parfümeri, bir market ve bir videocu vardı orada.

Aynı yükseklikteki eski bina dört katlıydı; kesme kumtaşından bir giriş katı üzerinde yükselen, yığma tuğla duvarlı, çıkma, balkon ve pencere çerçeveleri kumtaşından yapılmış üç katı vardı. Giriş katına ve merdiven boşluğuna birkaç basamakla çıkılırdı; yukarıya doğru daralan bu basamaklar, her iki yanda, aşağıya doğru salyangoz gibi kıvrılarak sona eren duvarlarla sınırlanmış, bu duvarların üzerine de demir parmaklıklar yerleştirilmişti. Giriş kapısının iki yanında birer sütun bulunuyordu; sütunları birleştiren alınlıktaki as-

lanlardan biri Bahnhofstrasse'den yukarıya, diğeri de aşağıya doğru bakardı. Kadının beni avludaki musluğa götürürken geçirdiği giriş, binanın yan girişiydi.

Daha küçük bir çocukken bu binanın farkına varmıştım. Sırasındaki evlerin hâkimiydi. Eğer biraz daha ağırlaşmış genişleyecek olursa, bitişiğindeki binaların kenara çekilip ona yer açmak zorunda kalacaklarını düşünürdüm. İçeride alçı kabartmaların, aynaların ve cilalanmış pirinç çubuklarla basamaklara sabitlenmiş oryantal desenli yolluğun bulunduğu bir merdiven boşluğu olduğunu hayal ederdim. Bu görkemli binada, görkemli insanların oturduklarını düşlerdim. Ama bina geçip giden yıllarla ve tren bacalarından çıkan dumanlarla kararmış olduğu için, binanın görkemli sakinlerini de kasvetli insanlar olarak kurardım kafamda: çarpılmış, belki sağır ya da dilsiz, kambur ya da topal insanlar.

Sonraki yıllarda defalarca düşlerime girdi bu bina. Bu düşler birbirine benzerdi, bir düşün ve bir konunun çeşitlemeleri. Yabancı bir kentte yürürken bu binayı görüyorum. Tanımadığım bir mahallede, bir sıra binanın arasında yükseliyor. Yürümeye devam ediyorum; binayı tanıdığım, ama mahalleyi tanımadığım için kafam karışıyor. Derken bu binayı daha önce de gördüğümü hatırlıyorum. Bu sırada doğduğum kentteki Bahnhofstrasse'yi değil, başka bir kenti ya da başka bir ülkeyi düşünüyorum. Düşümde Roma'dayım sözgelimi; orada binayı görüyorum ve onu daha önce Bern'de görmüş olduğumu hatırlıyorum. Düşlenmiş bu hatıra beni sakinleştiriyor; binayı başka bir çevrede yeniden görmüş olmak, eski bir dostla yabancı bir ortamda tesadüfen karşılaşmaktan daha tuhaf gelmiyor bana. Geri dönüyorum, eve doğru yürüyorum ve basamaklardan çıkıyorum. İçeriye girmek istiyorum. Kapının kulpuna asılıyorum.

Eğer bu binayı kent dışında görmüşsem, düş daha uzun sürüyor ya da sonradan ayrıntılarını daha iyi hatırlıyorum.

Araba sürüyorum. Sağ yanımda binayı görüyor ve yoluma devam ediyorum; başta bir kent sokağına ait olduğu apaçık belli olan bir binanın, böyle açık arazide dikilmesine şaşırıyorum yalnızca. Sonra bu binayı daha önce de görmüş olduğumu hatırlıyorum ve şaşkınlığım iki kat artıyor. Ona nerede rastlamış olduğumu hatırladığımda, dönüyor ve arabamı gerisin geri sürüyorum. Düşteki yol daima boş, lastiklerimi cayırdatarak dönebiliyor ve arabamı büyük bir hızla sürebiliyorum. Gecikmekten korkuyor ve hızımı daha da artırıyorum. Sonra görüyorum onu. Tarlalarca çepeçevre kuşatılmış; eğer Palatina'daysa kolza ya da tahıl tarlaları veya üzüm bağları, Provence'daysa lavanta bahçelerince kuşatılmış. Bölge çoğu zaman düzlük, bazen alçak tepeler de olabiliyor. Çevrede hiç ağaç yok. Çok açık bir gün, güneş açmış, hava parıltılı ve cadde sıcaktan parlıyor. Yangın duvarları binayı yalıtılmış, tamamlanmamış gibi gösteriyor. Bunlar herhangi bir binanın yangın duvarları olabilir. Bina Bahnhofstrasse'de olduğundan daha karanlık değil. Ama pencereleer toz içinde kalmış ve odaların içini, hatta perdeleri bile göstermiyor. Bu, kör bir bina.

Yolun kenarında duruyor ve yürüyerek karşıya geçip girişe yöneliyorum. Ortalıkta kimseler görünmüyor; hiçbir ses, uzak bir motor sesi, bir rüzgâr, bir kuş ötüşü bile duyulmuyor. Dünya ölü. Basamaklardan çıkıyor ve kapının mandalına asılıyorum.

Ama kapıyı açmıyorum. Uyandığımda, kapı mandalını tuttuğumu ve aşağıya doğru bastırduğımı biliyorum yalnızca. Sonra düşün tamamı geliyor ve bu düşü daha önce de gördüğümü hatırlıyorum.